

SAVINJA

DIJAŠKE LEPOSLOVNE IN ZNANSTVENE VAŽE.

LETO I.

ŠT. 4. in 5.

1914

Gojko:

V Ě Č E R V P A R K U .

Skoz listje bukev, smrek, cipres, kostanjev
poslednji kradejo se solnčni žarki
in plešejo veselo po glavica
cvetic dehtečih bajno, tisočerih . . .

V sijaju zlatih žarkov svet krilil
cvetice kopajo se postroboji . . .

Zahaja solnce zlato. Tam pod holmom
že prve kažejo se sence blede.

V vrhovih smrek, kostanjev pošumeva . .

Tam v vodometu se srebrna voda
drobi, praši v demantov milijone;
v večernem solncu mavrica se bliska . . .

Skoz drevored zadiše hladna sapa
s seboj privese vonje omanljive
narcis, vijolic, hiacin dehtečih
in na kostanjih, na latanih listi
v vršičkih zganajo se šepetaje . . .

Smraki rasejo . . Cipresa nemo
strmi v nebo in v vetru vsa trepeče . .

Počasi mrak zagrinja vso ravnino
a solnce pada, pada, - vtone - ;;

Povsod je mrak. - Le tam krvavordeče
še jabolko žari na daljnem stolpu
in solnčni še poljub na njem trepeče,
ko z resnim, mirnim glasom iz daljave
zaklenka zvon v slovo: " Marija ave . . . "

Gojko:

M O J D A N .

Ciprese in vrba žalujka,
vam svojo otožnost bom dal
skrbi in sanj bom otrgal:
vstajenje bom dan izneval.

In sol bom na široko polje
izvrisikal se sredi poljan,
naj vidi naj čuti vse stvarstvo,
da v prsa mi šinil je dan.

Gojko:

T E B I !

Tam na vzhodu je vzblestelo jutro
Tam na vzhodu zažarel je dan:
V zlati nadi sem hitel nabirat
Cvetov v šopek z mladih Ti poljan.

In nabral sem jih. Tu vse dam Tebi,
Kar mi nudila jih je pomlad,
Res so tole same poljske cvetke,
Da sem kralj, bi dal Ti šopek zlat.

Gojko:

P T I Č K A M .

Na jug, na jug jesen vas že podi,
pobran že sad je, njiva že požeta;
a tam na jugu se vam raj obeta,
ker tam na novo vam pomlad vzcveti.

Ve, ptičke, odletite. - Toda mi
ostanemo kjer deda in očeta
in tla teptal je tujec naša sveta
iz starih časov pa do naših dni.

Nekdáj še sanjali smo o daljini -
ne, to ni sen, to niso le spomini
ne, ne, jaz vem, da pride srečni dan,

da naša zemlja bode časa priča,
ko zavihtel naš narod buzdovan
s krépkó roko bo Marka Krakjeviča. -

Gojko:

Z A C I L J I .

Mladenič je šel krepak in vesel
po svetu iskat srečo,
mladenič je šel mlad, čil in vesel
za zarjo plamenečo.

In šel je in romal, preblodil noč, -
a zarje ni dočakal,
utrujen je šel in zakril si oči
zajokal je, zaplakal.

Gojko:

M L A D O J U T R O .

Že prvi žarki poljane slatijo
oblački plaho hitijo, bežijo . . .

A kamor pade kak žarek zlať,
vzbudi sto upov, sto želj, sto nad.

Pa žarki k ljubici plovejo v vas,
da ji obzlatijo bledih kras.

In plovejo k cvetkam.: " O dober dan
Le vzdrami se, nagelj, ne bodi zaspan. "

In koder sipljejo čisto zlato,
Vse rase, poganja, veselo, krepko. -

Oj, nagelj, le vzdrami se, vzdrami -
Ko k ljubici pridem, nocoj boš nageljček moji

Gojko:

M O J A L J U B A V .

Če žene prek temnih gozdov se vihar
poln sile in jezne oblasti,
da divje šumi, ko valovje morja,
da jezno hrumi in šumi do neba,
da lomijo stari se hrasti:

Takrat se napijem od šuma gozdov
svobodne in krepke ljubavi,
takrat hrepenim po Tebi gorko,
saj ljubim takrat Te tako mrbeno
Ti ljubica v sinji daljavi.

Svobodin Semenov:

Z A Š L A .

Visokorasel in širokopleč stoji na griču in strmi v dolino, katero poljubljajo prvi žarki vzhajajočega solnca. Mehka pomladna sapa se igra s temnimi kodri njegove glave in mu boža mlado lice.

Tam v daljini se beli krilo, vitka devojka hiti preko mlade poljane, kipeče in puhteče svežih moči, Poslavlja se off nje za dolgo, dolgo časa, morda za vedno.

Stoji in zre za njo, kateri je daroval svoje mlado, nadežno življenje. Duhteč rožmarin se mu ziblje za širokokrajnim klobukom, pripela mu ga je ob slovesu, ko je odhajala v neznanu tujino.

Preko poljane hiti devojka. Vedno in vedno se ozira na grič, kjer stoji on, visok in močan in boli jo srce. Vrniti bi se, pala mu na široke prsi in ga ne izpustila nikdar več. A ona hiti dalje, saj mora. Težki dnevi pridejo, a minejo in veselje bo vse lepše in jasnejše.

Z griča zre za njo in težko mu je, da bi zaplakal. Za drevjem se skriva vitka devojka, še enkrat se zasveti njeno belo krilo izza vej in izginila je.

Tujina pa se je zasmejala isti hip, kruto in strašno in iztegnila svoje omadežemane roke po novi žrtvi, ki se ji je bližala, cvetoča in čista lahkih korakov in nevede, da vodi ta pot v pogubo.

Svobodin Semenov:

I Z Ž I V L J E N J A
Š T E F A N A M A Č E K A .

Štefan Maček je udaril s pestjo ob javorjo mizo, da je odskočil prazni kozarec in zamrmral:

" Pa jim ne grem še s poti, tega veselja jim ne naredim. Ven, ven, preganjajo me, nedolžnega in mirnega človeka. Tudi mojega patrona so, saj je že v nebesih in gleda Boga od obličja do obličja, kakor so dejali zadnjič gospod fajmošter v Zabukovju. Dober gospod so, ničesar ne smem reči. Kamenjali so, mojega patrona, reveža in ga pobili, sedaj pa gore v peklju za svoj greh. Tudi jaz jim pokažem fige, da me Bog reši teh ljudi. Taka je danes na svetu. Včasih, ko smo bili mladi, je bilo drugače. Kobi vedela moja mati - saj je itak v svetih nebesih, - v grobu bi se obrnila. Dobra ženska je bila, pokoro in jezo je imela z mano, pa meja le imela rada. "

Pristopil je trebušni krčmar in vprašal:

" Ali boš še pil? Saj graš menda kmalu, kaj? "

" Nikamor se mi ne mudi, le prinesi ga še polič, ne bo mi škodoval. Vino da človeku moč, samo to je še dobro na tem gnilem svetu, da, da. "

" Pa imaš kaj denarja, Štefan, da plačaš? "

" Imam, imam, saj mi je dal dober človek, mlad gospod, z o-

čali. No je še vendar nekaj ljudi na svetu, ki se usmilijo siromaka, ki nima drugega, ko oblako, pa še to preluknjano in zakrpano zakrpano. "

Priplazil se je pod mizo izstradan pes in se lotil z zobni beračevega čevlja.

"Mrha pasja, čevlje mi hoče razgristi. Zgubi se, zver potepinska! "

Sunil je psa s čevljem v gobec, da je žalostno zacvilil, stisnil rep med noge in pobegnil pri vratih.

K krčmar pristopi in prinese polič vina. Nato se odziblje v kuhinjo.

Stefan Maček nagne kozarec, ga postavi zopet na mizo, si obriše razmršene brke in gosto brado in zamrmra:

"Dobra kaplja to in krčmar, lepo rejen, le malo skop je včasih. Na tvoje zdravje, ki točiš tako zlato kapljico, " pristavi na glas in napne svoja ušesa.

Ni se odzval krčmar, v kuhinji je bilo tiho.

"Je le šel, naj mu Bog povrne, da me je pokrepčal. " Dvigne kozarec in ga izprazni do dna. Trevidno sname debelo gorjaco raz kljūke ob steni, se pokrije s širokokrajnim klobukom in prisluškuje. Vse je mirno. Stopi k omari in jo odpre. Nalahno zaškripljejo vrata omare. Stefan Maček seže s svojimi dolgimi prsti vanjo in otiplje nekaj mastnega.

"Hej, to bo nekaj! Ze dolgo si nisem privoščil kaj takega. Dolga je še pot pred mano in star sem tudi. Bog mi odpusti! "

Plen, mastno pleče privleče na svetlo. Zarečega obraza je skrije pod sukno in odleze po prstih. Tiho zapre vrata za sabo in stopi na prasno cesto.

"Dobro je šlo, " pomisli in stopi hitreje.

Na dvorišču pa je stal krčmar in si umival pri studencu mastne prste. Zagleda berača in zakliče:

"Hej, Stefan, kam pa hočeš? Sijo mislil popihati kar tako?" Stefana Mačka stresa po vsem telesu, ko čuje robati glas in v strahu ječlja:

"Iskal sem te po vsej hiši, a nisem te našel. In mislil sem, sedaj pojdem v trg in nazajgrede ti plačam, saj si me dobro pokrepčal. "

Lokavo se zasmjeji rejeni krčmar in stopi bliže.

"Boga zahvali, ne bo ti treba radi mene hoditi nazaj, lahko plačaš takoj. "

Prestrašen vpraša Stefan Maček:

"Koliko sem ti dolžan, saj veš, da sem ubog človek, malo-kdaj pri polni skledi in polnem kozarcu. Saj si usmiljen človek in pozna te devet far naokoli, tebe in tvoje vino. Še sedaj mi je v želodcu toplo. . . . "

"Ne govori preveč, " ga prekine krčmar. " Nisem okruten

človek. Tebi računam dvanajst krajcarjev, drugemu bi šestnajst. Nočem, da bi govorili ljudje, da sem skop in trdega srca."

Štefanu Mačku je zastala sapa, lepo je pogledal neusmiljenega krčmarja in jek brskati po svojih žepih. Dolgo je tipal in iskal, vedno bolj temno je gledal krčmar siromaka.

"Kaj so me oknzali lopovi, razbojniki in cigani? Imel sem nekaj grošev, prihranjenih. Zašil sem jih v suknjo, tukajle sem a sedaj ne najdem ničesar. Čudno je to, ni se mi zgodilo še kaj takega. Dovolj sveta sem prehodil, povsodi sem našel hudobne ljudi, tatove in ubijalce. Tak je dandanes svet, le ti si še mož stare korenine, poštenjak od nog do glave, po vsem svetu hočem raztrobiti hvalo o tebi. Ko bi vedel dobiti one lopove, jaz bi jim posvetil. Mene, siromaka ukradejo, ta krivica vpije v nebo. - Prav gotovo, da ne najdem denarja."

Preneha z iskanjem, krčmar pa reče:

"Štefan, za ušesi jih imaš. Izmuznil bi se mi rad, saj te poznam. - Pa kaj imaš pod suknjo, da tako skrivaš?"

Štefana Mačka je sprelstelo po vsem telesu in skočil je v stran.

"Nič se ne boj, Štefan, saj mi ne uideš."

V istem hipu se obrne berač in jame bežati preko polja. Trebušni krčmar jo udere za njim in kliče glasno:

"Hej, ljudje božji, držite ga, potepuha, držite ga!"

Težko sopihajoč hiti debeli krčmar za beračem. Temu se opletajo suhe noge, ko beži preko travnikov in iz suknje se mu izmuzne mastno pleče in pade v travo.

Na travniku je kosil Hrubarjev Joža. Ko vidi čudno gonjo, vrže koso v visoko travo, da se je zablesketala v solncu in skoči proti Štefanu Mačku. Ko vidi siromak, ves upehan in poten, da je rešitev nemogoča, se uda na milost in nemilost ter se zlekne po travi.

Tedaj prihiti krčmar, ves izmučen in znojen, se ustavi pred Štefanom Mačkom, ga sune z nogo v hrbet in zakriči:

Tako je torej, ti razbojnik! Okrasti si me hotel. Jaz ti pokažem, strašilo tatinsko!"

Radoveden deček priskoči, bosonog in umazan.

"Hej, Tonček, stopi urno v trg in pokliči Curnegavega Martina, onega s sabljō, saj ga poznaš. Naj pride sem, pa le hitro."

Deček zbeži preko travnika na cesto in dalje proti trgu.

Štefana Mačka zazebe in jeclja:

"Pomisli, neusmiljeni človek, predno storiš tak zločin. Z mojim očetom sta bila najboljša prijatelja, pa si tako trd z njegovim ubogim sinom. Spusti me, ne pridem več v te vas, dokler živim, saj itak ne bom dolgo. - Pa kaj bi se bal, pravica se mora izkazati in madeža ni na meni."

"Bomo že videli, če je, ali ni," je dejal krčmar in zmago-

slavno pogledal berača, ležečega na tleh.

Štefan Maček, videč, da ne pomaga prošnja in svet si pravice utihne in gleda topo pred se.

Pristopil je Hribarjev Joža in za njim Vrabčeva Mica. Grdo sta ga gledala, mu dajala nauke, a on ni poslušal njenega kričanja in njima ni odgovarjal. To ju je jezilo še bolj in Mica je rekla:

" Saj se ga ne prime nobena beseda, trdovraten in zloben človek je, ki ne izpolnjuje zapovedi, ni božjih, ni človeških. V pokobo je vsem ljudem. "

Cez dobre pol ure prihiti Čurnekov Martin, mož postave, z bridko sabljico ob boku, splošno znan po svoji strogosti in neustrašenosti. Pozdravi ga krčmar, z resnim obrazom mu odzdravi strogi mož. Nato dregne Štefana Mačka z nogo v trebuh, rekoč:

" Na noge, Štefan Maček, mrha lena in tatinska, v imenu postave cesarske. Poznamo se dobro. "

Štefan Maček vstane in pogleda plaho okoli sebe. Počasi,

netsalnih korakov stopa v varnem spremstvu, pred zvestim braniteljem postave. Z nogo zadene ob kamen, da ga zaskeli in zajechi v bolečini.

Prideta na trg, obkoljena od kričečih otrok. Ljudje, ki so ga videji, so se zasmejali in dejali:

" Ze zopet Štefan! Nadloga je za celo dolino. Je že gotovo kaj ukral, cigan tatinski! "

Sprevod obstane pred enonadstropno občinsko hišo. Varuh postave potisne Štefana Mačka pri nizkih vratih naprej, ga potegne za rokav in ga vleče, izmučenega preko strmih stopnic po temnih hodnikih. Pred ozkimi vratmi obstaneta. Strogi mož potegne velik, zarjavel ključ, ga porine v ključavnico in odpre s truščem železna vrata. Štefana Mačka potisne naprej in zopet zaklene.

Brez moči pade Štefan Maček na tihla tla in mrmra:

" Kam so zakopali pravico, da je ni nikjer več. Včasih je bilo boljše, sedaj pa pa hudo. Svet, svet, gnil si in zame nimaš več prostora. "

Obrnil se je na drugo stran in zadremal na mokrih tleh. Zadnji žarek zahajajočega solнца je pokukal pri zamreženem oknu in se dotaknil razmeleme brade starčeve, ki je spal spanje pravičnega in smrčal zateglo, enakomerno.

Svobodin Semenov:

D A N .

Za gorámi, za gorámi
vzdramil se je mladi dan,
belca - solnce je zajahak
k nam na rosno plan.

Ni poprašal, ni potrkal,
ko je v sobico temno
prišel k meni in podal mi
mehko je rokó.

Svobodin Semenov:

V J U T R U .

Šel sem v jutru
preko polja,
z mano šla je
zlata volja
prek poljan.

Poljubljálo
solnce jasno
je poljano;
pesem glasno
pel sem v dan,

Tam v poljani
so cvetovi
o življenja
sreči novi
snivali.

Dal sňovo sem
boli, temi,
k ljubi stopam,
da pripne mi
rožmarin.

Svobodin Semenov :

V M R A K U .

Tihi mrak prižiga
prve zvezde zlate,
pesem lahka plove
nad poljanami.

Prek poljane speče
stopam in za trakom
ziblje se duhteč mi
rožmarin.

Takrat vžvaloví mi
moja duša mlada,
polna ciljev jasnih
in visokih nad.

Svobodin Semenov:

V J A S N I N O Č I .

Tvoje pismo poljubujem
v jasni, v topli noči,
Tvojih mehkih prstov
drobne črke . . .

Poljubujem v tihi noči
tajnostne besede
o ljubesni vroči
govoreče . . .

Náte mišlim, Ti skrivnostna.
V mojem arcu mladem
vstaja brepenenje
k Tebi, k Tebi . . .

.

Alja Vanjev:

V P O L J A N I

S poljane sem
zavel je dih,
pomladnih sapic
jutranjih . . .

V daljavi poje
glas zvorov
Cez polja plava
blagoslov . .

Kako sem radosten
vzdrhtel . . .
V poljano bujno
sem zapel,

Ker v jutru mladem
čil takrat
V poljani srečal
sem pomlad . .

.

Alja Vanjev:

V D R U G O V A S .

In spet je danes jasna noč
zelena je pomlad. . .
Nocoj, dekle pa pridem spet
Ti vasovat . .

In prišel sem v polnoči
pod okence k nji v vas. . .
al nageljna ni več na njem ,
ga je zamoril mraz? . . .

Ti dekle v sobici jokaš,
a glej, vesel sem jaz . . .
Zavriskal sem v pomladno noč
in prost šel v drugo vas . . .

.

MISLI OB DR. ŠLEBINGERJEVI SLOVEN-
SKI BIBLIOGRAFIJI 1907 - 1912.

Nekateri naši kritiki imajo to slabo lastnost, da radi kakšnih prav malenkostnih napak, obsodijo kar celo knjigo. Ex cathedra criticorum loquentes, spuste ti vzvišeni možje v svet tako nepremišljeno obsodbo, ali drzno trditev, ne ozirajoč se na zle posledice. Naše občinstvo - častne izjeme izvzete - se v svoji malodušnosti in praprilitki izobrazbi ne more toliko povzdigniti, da bi samostojno presodilo, kaj je lepo in dobro in se le prerado oprime kritikovih besed, tem rašše, če je sodba neugodna, drži se jih krčevito, jih širi in razširja, tu m̄ tam še samo kaj dostavi in polagoma se vcepi vsemu občinstvu mržnja do kake nove knjige. Na ta način dobi dostikrat kako dobro in temeljito delo radi napačne informacije občinstva po kritikih, v narodu predznak minus to je, ljudje, ki čitajo najpreje kritiko, knjige ne čitajo, niti je ne prerežejo, češ kaj bi čital ko je pa kritika knjigo obsodila. Vse zle posledice mora prenašati ubogi pisatelj, ki je seveda nedolžen. Nasvet našim kritikom: Kritik bodi predvsem pravičen (objektiven), v svojih sodbah zlasti negativnih skrajno previden in premišljen, ne naštevaj samo napak temveč tudi dobre lastnosti in povdarjaj zlasti te. Mestò golih kous taticij to je slabo, to je nepravilno i.t.d., daj pisatelja navodil in nasvetov, da se ravna v prihodnje po njih. Kritik ne sme pisatelja ubijati, temveč biti mu svetovalec, učitelj pomagati mu, da se razvija in izpopolni. Napačno je, ako mislijo nekateri, da mora biti kritik strog profoz, ki vihti korobač nad ubogim literatom in išče na njem le zato napak, da bi m̄ lahko še eno gorko prizmazal.

Večina naših kritikov je obsogila bibliografijo deloma nepopolnim deloma nepotrebni. Kritikom prve vrste je odgovoril v "Slovanu" Rudolf Maister: Je res, da v bibliografiji niso prãbiti vsi, tudi najmanjši - proizvo-di posameznih pisateljev, kar pa le bolj žali one, ki se ne najdejo v nji, kakor pa splošnost. Kritikom druge vrste pa dr. Ivan Prijatelj: "Veda" bi ne bila "Veda", ako bi ne protestirala proti tej agitaciji za tako potrebno vsakdanje orodje vede.

Bibliografija je zrcalo književnega delovanja naroda na kulturni in politični celini. Zato je potrebna vsakomur, ki hoče preценiti in poznat̄ proizvajalno duševno moč naroda. Potrebna je tudi nam Slovencem (ne samo velikim narodom, kakor je menda trdil kritik v Sl. Narodu). Iz nje se lahko poučimo v kateri vedi, stroki smo napredovali in za koliko,

kje smo nazadovali, Spoznamo kje nas tišči čevelj, da si vemo pomagati. Dr. Šlebinger nam je podal v svoji potrebni bibliografiji, kakor sam povdarja natančno sliko našega časopisja in leposlovja in žalibog malo prepovršen razgled obzorniškega in glasbenega slovstva.

Iz bibliografije lahko posnamemo, kako kulturno in politično življenje smo živeli v letih 1907-1912. Izhajalo je nad 170 časopisov in revij izmed katerih je bilo nad 80, torej polovica na ustanovljenih v teh petih letih. Začeli so izhajati razni novi politični listi edini slovenski ilustrovani list " " Tednik " , razni strokovni in stanovski listi, znanstvene revije in edini narodno-obrambni mesnik vidimo kako razni stanovi in pokrajine organizujejo in si skušajo potom časopisja zasigurati upravičenost obstoja in si priboriti uvaževanja pravic in ugodnosti. Lepo se je jelo razvijati slovensko časopisja v Ameriki, ki šteje v tej dobi 2 dnevnik, 7 tednikov in 1 mesečnik (nabožne vsebine). Izmed revij, ki so začeli izhajati v teh letih so Veda, Napredna Misel, Slovenska Žena in Slovenski Branik.

Tretje poglavje " Leposlovje " je razdelil pisatelj: 1.) Pesništvo in pripovedni spisi 2.) Spisi za mladino 3.) Leposlovje po časopisju in zbornikih 4.) Prevodi. Prvi del obsega poleg izvirnih del t u d i prevoge, dasi je zanje določen poseben, četrti del. Tako je označen vsak prevod v bibliografiji dvakrat. V prihodnji bibliografiji bi naj obsegal prvi del s a m o izvirna dela. Nadalje bi tudi ponovil željo kritika v Slovanu, da loči v prihodnje g. pisatelj pesništvo in pripovedne spise in mislim da bi bilo razven tega še tudi umestno, da označi v bibliografiji razven celotnih zbirk, tudi druga pesniške proizvode vsaj one priznanih slovenskih pesnikov-ki so raztreseni po raznih obzornikih in zbornikih.

Leta 1907 - 1912 sicer niso bila za naše leposlovje najmanj rodovitna, vendar pa nismo dobili razven par del ničesar posebnega, klasičnega. Aškerc je obelodanil poleg, drugih pesniških zbirk Jadranske bisere in Poslednjega Celjana, Cankar nam je poklonil kar celo biblioteko novel, med njimi klasičnega Hlapca Jerneja, Aleša iz Razora in slovito dramo Lepa Vida. Slov. Matica je izdala nepotrebno drugo izdajo Pegama in Lambergarja. Ivan Lah je obogatil naše slovstvo z malo preveč razhlinjenim a prijetnim romanom Brambovci in z Vaško kroniko, ki je pisana v pristnem narodnem duhu. Finžgar nam je ustvaril najboljši zgodovinski roman Pod svobodnim solncem, Golar, Mole in Jerajeva Vida so izdali svoje prve pesniške zbirke izmed katerih je po obliki najboljša Moletova po vsebini pa Golarjeva! V biblioteki pisateljev sta izdala svoje novele Novačan in Pugelj, prvi z odličnim uspehom. Dobili smo - in to je nekaj redkega pri nas

- drugo izdajo Ketteja, Prešerna, Zupančiča, in od slednjega razven tega še Samogovore njegovo najboljše in najglobljo pesniško zbirko filozofične vsebine.

Naše mladinsko slovstvo polnijo žalibog še večinoma prevodi. Želeti bi bilo, da bi Mešku in Milčinskemu, ki sta oba stopila z odličnim uspehom v okrog mladinskih pisateljev sledili tudi ostali odlični pisatelji in pesniki. Mnogo leposlovja je raztresenega tudi po raznih obzornikih in časopisih, Dobili smo prevode Senoe, Vojnoviča, Macharja, Zeyerja, Sienkiewicza, Gorkaga, Tolstega, Danteja Manpassanta, Zolaja, Twaina i.t.d.

Odnosno mnogo bolj nego v leposlovju smo napredovali v znanstvu in šolski knjižavnosti. V državoznanstvu in sociologiji so nam podali: Knaflič oris teorije Socializma, Prepeluh Socialne probleme, Furlani Kratek uvod v praktično politiko, Lončar Socialno zgodovino Slovencev, Ušeničnik malo citano Sociologijo, Vošnjak Ustavo in upravo ilirskih dežel (1809 - 1813). Na gospodarskih tleh smo dobili dva nova delavca urednika Zadruge, Stiblerja ki je spisal Krizo v slovenskem združništvu in Brezigarja, ki si je do danes stekel evropsko peiznanje z glasovito brošuro " Vorboten einer Wirtschaftskrise in Deitschland ". V inozemstvu so si pridobili mnogo ugleda slovenski znanstveniki Zarnik, Žižek in Zunkovič. V narodno-obrambno slovstvu moramo omeniti Brunčka, Mačkovšeka, in Bega. Zelo smo napredovali v šolski književnosti, tako da imamo razven fizike - kemije smo ravnokar dobili - vse slovenske učne knjige za srednje šole. Latinske in grške knjige učne knjige so oskrbeli Košan, Dokler, Pipenb, Pipenbacher in Tomišek, slovenske čitanke za nižjo gimnazijo Sket in Wester - skrajni čas je da dobimo tudi za višjo gimnazijo novo predelano izdajo nemško čitanko za prvi in drugi razred srednjih šol Končnik - Fon naravoslovne knjige Herle, Macher in Poljanec, zgodovinske Pirc - Komotar , matematične Matek in Mazi, logoko Ozvald, verouk Pečjak, Svetina in Stroj, geografične Kožuh in Pajk. V vzgojeslovni književnosti je najpomembnejše delo teh let Ozvaldova Srednješolska vzgoja. Na filozofični ledini so se udeležili Ozvald z psihologično analizo Volja in dejanje, Rostohar z Uvodom v znanstveno mišljenje, Seidl z Mehaniko duševnega delovanja, Ušeničnik in Žnavor z raznimi krajšini spisi.

V glasbi so se visoko povzpeli Adamič, Bojuk, Dev, Krek in Gerbič- Lajovic (v bibliografiji njenih imen ne najdem!) Sattner in Parma. Razne članke v glasbi so pisali Beranič, Krek in Gerbič, o upodabljači umetnosti sp pisali Cankar Ivan in izidor Levstik Mole in Stegenšek. O raznih umetniških razstavah so poročali Zorman, Smrekar, Pugelj, Jakopič, Sternen i.t.d.

V slovstveni zgodovini naj omenim le Prijatelja, ki nam je v šestem zvezku Kersnikovih zbranih spisov mojstersko orisal šestdeseto leto v našem kulturnem in političnem življenju, Ile-

šica, Kidliča, Grafenauerjavo Zgodovino slovenskega slovstva in Murka. Izmed prevodov, znanstvenih del ki smo jih dobili v teh letih so pred vsem važni dve knjigi: Detinov Miselni razvoj evropskega človeštva in Niederlejev Slovanski svet, ki sta oba preveda izšla v znanstveni knjižnici Omladine.

Ze iz teh vrstic lahko vsakdo uvidi da nam bibliografija ne nudi samo golih brezpomembnih naslovov in suhih številk v ostrih obrisih neposredno sliko narodovega življenja. Zato je ne potrebujemo samo slovstveni zgodovinar in kritik, temveč vsak slovenski izobraževalec bodisi profesor, jurist, medicinec, politik, učitelj, dijak, znanstvenik, literat, časnikar, publicist, kratko: da bi jo slovenska javnost krvavo pogrešala. Biti moramo g. pisatelju hvaležni, da se je tako velike in težavne naloge, sestaviti bibliografijo. Upamo tudi, da se bo oziral na upravičene želje in nasvet kritikov in da bo prahodnja bibliografija v vsakem oziru dovršena.

Braslav Vitogoj.

Alja Vanjev:

A L I ? . . .

Ali naj pevam
Tvojo ljubezen
težke bolesti
temnih noči...?

Misel bori se
s hladnim obupom,
da razvozljala
vozel življenja
bi zagonetni ..

Dajte mi bratje
čilega vranca
da osedlam ga,
jašem nasproti
hudim dnem ..

Tožen zaprem se
v sobico tiho..
Lahno glasi se
pesnica v mrak....

Ti pa ne umiš
hladnih bolésti,
Ti ne poznaš še
težkih dni!.

V sinji daljavi
zbira se tropa
črnih oblakov . .

Tihoč vse tiho . . .
Lahno se zgublja
pesnica v noč . .

Alja Vanjev:

T A J N O .

Tajno v oknu je zaplakal
rožmarin . . .
Iz daljav nazaj priplaval
je spomin . . .

Tam v daljavi, v bojnem polji
sred krvi,
tam meglene ugasnile
so oči . . .

Tožen le spomin priplul je
v rodno vas . . .
Zaihtela v sobi Mara
je na glas . . .

. . .

Velimir Pavlov:

D A N N A D P O L J A N A M I .

Ali vidite dan!
Krepki mladeniči so zataknili za bok
svetel lok
in na svetlih belcih dirjajo prek poljan.

Vaše poljane
so posejane . . .
jezdci dirjajo preko dolin
in v pozdrave
sekajo v preperela dervesa meče krvave.

Vstali ste
in semena zlata sejali ste,
ali je trnje na vaših poljanah;
jezdci ognjeni dirjajo preko njiv,
trgajo trnje in klas snetljiv,
a pustijo zoreti zlat klas!

. . .

Velimir Pavlov:

V B A J N O K R A S N I K R E S N I N O Č I
N O Č I . . .

V bajnokrasi kresni noči
je krilatec zlato klasje žel;
srp srebru v ročicah nežnih
je čez klasje v blagoslov vihtel.

Padalo je klasje v moje sree
v bajni kresni noči žela si,
srp srebru čez zlato klasje
Z dražestno rokó vihtela si.

. . .

Velimir Pavlov:

Z V O N .

Zvon poje
čez širno mesto melodije svoje
ko bi na trdo jeklo udarjal,
sam s sabo se razgovarjal:
Jaz klenkam - zvon!
in kremen se iskri
in kremen ob kremenu plameni.
Le zvon še poje!

Prišli so v očeh s plameni
pogledi ognjeni
kot zmaja
Pred ntimi - strah in trepet
za njimi drget,
o, svet, kje tvoj je raj?
Mladina kje tvoja je pot,
ki vodi povsod
v pomlajeno življenje!

Prišli so - baš zdaj je čas,
da tolčejo s kladivi na nas
da kremen iskri,
da pesek prši.

A mi zvonarji bodimo bron
in klenkam ko zvon
da zadoni čez polja
mogočno, ko plat zvona.

Velimir Pavlov:

M I S E J A L C I

Mi sejanci, mi smo sejali
zlata semena,
polna zarje in polna plamena.
In mi tkalci bomo tkali
čila načela. -

In vretence šlo bo hitreje,
tkalo bo iz svilnate prije
v naša srcačila načela.
In sto prejo bomo opletli
svoja srca. V njih bo zarja in d
dnevi svetli

Takrat bomo rekli: " Sejalvi, sejali smo! " -
In mi tkalci, tkali smo! "

Velimir Pavlov:

K O T A B U D . . .

Prišel je pomladi tih korák,
kakor potoč pride mimo trat lahák . . .

Zdaj je pomlad
dan je zdaj zlát!
Ti si mi potók srébru.

Svetel dan
je razpel perutnice čez plan.
A ti ljubica si mi potoček - radost. -
In jaz se potapljam ko labud,
ki si moči v valčkih belo grud -
in v teh valčkih pijem sladkost

Velimir Pavlov:

V J U T R U . . .

Tak' si prišla kakor Zarja
z zlatim vozičkom čez gore nad plán -
Tvoje oči so se svetile kakor plamteča kolesca
Zarje, ki dirja v raván

Zrl sem Te kakor v polsanjah
zarja Ti moja - Ti dan vshajajoči
Kvoješ pójjubljala z žarki plamtečimi
v polsnu na ustni me vroči!

Jutru nasproti popelje se Zarja,
zrem jo zadivljen in nemo strmim
Moja devojka - Ti moja si Zarja
Jaz ti pa Jutro naproti hitim.

L I S T E K .

" K O N T R O L O R Š K R O B A R " ? roman spisal dr. A L O J Z
K R A I G H E R †

Roman "Gospodin Franjo", ki nas je povedel na jug naše domovine in nas s krasnimi spisi naravne krasote opozoril na biser naše jugoslovenske zemlje, razkril surovost in gnjilost nemške inteligence, kije prišla "kultivirat" Bosno, je sledil drugi roman, "Kontrolor Skrobar", kinam opisuje krasoto objednem pa tudi ogroženost Slovenskih goric, "raja Stajerske" in razkeiva malomarnost inteligence na meji. Slovenske gorice, naša skrajna severna postojanka, so torej torišče najnovejšega slovenskega romana, iz česar že tudi sledi tendenca ih vodilja misel knjige: Razkriti "našo bol" na severni meji, opozoriti naš narod, da je skrajni čas, da zastavi vse sile in obrani Slovenske gorice potujoč enja, zbuditi v naši inteligenci spoznanje, da je bila v narodnem oziru premlačna, jo izpreobrniti ter poboljšati. Roman pa ni namenjen samo inteligenci - ali bi vsaj ne smel, biti pisan samo zanjo - temveč tudi širšim narodnim slojem. Le vprašanje je ali ali je tudi dosegel ta svoj smoter v popolni meri ali ne.

Kontrolor Skrobar, glani junak romana, se je tip naše starejše inteligence. V nizkih, skromnih razmerah se je rodila, rasla in se razvijala v nemškem jeziku in duhu se je šolala, vzgajala, če sploh smemo rabiti za ta šolanje izraz vzgoja, zato je ostalo tudi njeno obzorje ozko, značaji slabotni in omahljivi, v življenju postajali so ponižnim slugom "javnega mnenja", ozkosrčnežem v narodnih ozirih mlačnežem in malomarnežem. V čast preprostemu narodu in v sramoto naši inteligenci moramo odkritosrčno priznati, da je naše preprosto ljudstvo dosti krat bolj narodno zavedno, nego inteligencija (da omenjam samo nemškutarenje "narodnih dam" po Celju, Mariboru, Ljubljani). Tak inteligent je tudi naš žalostni junak kontrolor Skrobar. Kot davčni uradnik pride službovat v Slovenske gorice k sv. Jederti. Velik lahkoživec je in srečo ima v ljubezni. Osvoji si celo vrsto - ilik: Ciliko, Filiko, Miliko Tiliko, ki nam vsaka predstavlja posebno vrsto našega ženstva. Glavna skrb naših deklet je, da pridejo čim preje v topel in varen družinski zavičaj. Pred vsem hlastajo za dohtarji, če pa teh ni, je nazadnje še kak učiteljček ali davčni uradnik dober. Na nekem mestu pravi kontrolor Skrobar: "Skaj poznam žensko! Za poročni prstan ti proda ime in čast, iz da ti narod in še dušo poleg." Cilika n.pr.

je vrla narofnjakinja in v vednem boju s svojim bratom - rene-
gatom. Ko pa vidi, da ji je pri Škrobarju spodletelo, se iz maš-
čevanja zaljuhi v namškega učitelja, ter postane huda renegatka.
Lep značaj, kaj?

Filika, s katero se Škrobar končno poroči, igra vlogo ti-
žensk, ki čutijo potrebo izkazovati komu svojo materinsko skrb in
velikodušnost. Ne vem sicer, če se nahajajo take ženske, a zna-
čaj je lep.

Učiteljica Milika predstavlja koketno, strastno in rafi-
nirano žensko, ki boluje na andromaniji. V svojih ljubezenskih
spletkah ne pri zanaša niti župniku in mlademu kaplanu. "Brez-
obzirna sladkostrastnica prav nič izbirčna v sredstvih, Laž in
komedijanstvo ji služita ravno tako dobro kakor hlinjenje in
farizejstvo."

Popolnoma drugačna je Tilika, otroško, očarljivo-ljubko,
než no in sanjavo bitje, ki še ne pozna sveta. Zaljubi se v Škro-
barja, katerega ta ljubezen sicer dvigne za nekoliko časa iz
blata; ko pa se mu Tilika odreče v svoji nesebičnosti se Škrobar
zopet pogrezne v blato. Tilika vzor nesebičnosti, nedolžni an-
gelj, se uda pohotnežu, samo da mu s tem pokaže svojo nesebično
in brezmejno ljubezen, ker ji on očita, da ga ni nikoli ljubila,
kar da je pokazala s tem, da se mu je odrekla.

S svojim razuzdanim in lahkomiselnim življenjem postane
v kratkem predmet občnega pohujšanja in zasmehovanja. Po raznih
škandalih s Faniko, staro Šilečko, Berto se približajo občinske
volitve. Slovenci kakor nasprotniki se z vso silo pripravljajo
na volilni mejdan. Sigurno računajo v drugem razredu na Škrobar-
jev in Filipinin glas. Škrobar pa ne voli slovensko, temveč z
nasprotno stranko. Ko zvedo po volitvah Slovenci o Škrobarjevem naru-
naradnem izdajstvu, ga moralno izbacnejo iz vsoje družbe. Nato
se je oženil, kakor je bilo že določeno s Filipino in se umaknil
družbi. Zaničevanje sorojakov ga je zelo peklo. Doma se je pre-
piral, v uradu je postal baje neznosen. Pri neki seji krajnega
odbora nemškega Schulvereina so ga vrgli preko praga in tako je
odslej sam popival. Nenadoma so začeli govoriti o njegovih me-
nežnostih v uradu in šepetali celo o neki poneverbi. Neki večer
zajde v slovensko družbo. Povabijo ga zopet med se. Sredi raznih
pogovorov potegne Škrobar revolver iz žepa in si hladnokrvno po-
žene kroglico v glavo. Tak je bil žalostni konec žalostnega ju-
naka. Poslušajmo kaj pravi pisatelj sam v svojem junaku: "Zi-
vel je zase, ne za javnost. Po svojih nagnjenjih je zbiral žen-
ske. Zase je izkal užitkov. Poznal je plemenitost in dostojnost
in sposobnost... Kdo mora zato če ga je vleklo v blato? Kontrolor
ni bil junak. A d a j t e m i j u n a k o v v d o b i r e -
n e g a t s t v a , p o b i t i h i d e a l o v , u b i t e -
g a p o m o s a , k l a v e r n i h o s e b n o s t i , z a -

ni čevane samo zavesti, ki jo tepta-
jo lastni bratje! .. Upravičena je ta tožba pi-
satelja danes kakor malo kedaj.

Roman Škrobarjev-je pisan naturalistično-realno. Škrobarjeve-
jeve ljubezenska spletko so v njegovem značaju popolnoma psiho-
loško utemeljene. Značaji katere pisatelj tako plastično orisu-
jev romanu, so kratko malo verni portreti naših ljudi, ne mor-
da kaki stvori prenapete domišljije, kakoršnjih najdemo vse pol-
no po romanih. Krasna so nekatera mesta, ko opisuje lepoto Slo-
venskih Goric n. pr. v začetku petega poglavja: ... Drevje se
smeje v svežem zelenju in travniki vriskajo v polnem cvetju. Na
oddaljenih vrhovih leži zgoščen vzduh kot pajčolan. Bele hiši-
ce pozdravljajo iz njega in beli zvoniki. Visoki topoli kipijo
v nebo, tu paroma, tam v celih vrstah. Vitki in tenki kot cipre-
se - ljudstvo jim pravi palme- dajejo pokrajini poseben čar. Ka-
kor hrepenenja so stotera in tisocera. Hrepenenja teh nizkih,
skoraj potuhnjenih holmov v višave navzgor.

Tam daleč na zapadu se dvigata Pohorje in Kozjak, temna
in gozdnata; med njima se blešče sneženi vrhovi koroških planin;
proti severu se izgublja Golovec in srednještajersko hribovje, proti
proti jugu pa vtsaja Rogaška gora in hrvaški hribi...

Ti kraji tu pa se drže pri tleh, ponosni na svojo rodo-
vitnost in na poezijo svojih vinskih goric. Nam se ni treba ozi-
rati po svetu - se košatijo bahato-, vsega imamo v izobilju in ni na
nam treba medleti v tujino....

Polna je knjiga tudi raznih življenjskih modrosti, tako da
bi se dala v izvlečku sestaviti brošura, ki bi jo zlasti narod
na severni meji rad čital in bi mnogo uplivalo na zbujanje nje-
gove narodne zavesti, - brošura, katero bi čital z velikim zani-
manjem vsak slovenski politik, narodni gospodar, kulturni zgo-
dovinar. Ravno radičkrasot in važnosti, ki jih je polna ta knji-
ga, je škoda, da ina roman d v e v e l i k i n a p a k i, ki po-
potisneta vse dobre strani nekako v ozadje. Prva njegova napaka
je, da je preveč r a z b l i n j e n. Tistih neštivilnih lju-
bezenskih dogodkov in spletk, ki zavzemajo nad polovico knjige, bi p-
bi prav nič ne bilo treba. Okrog glavnega junaka nastopa toliko
stranskih oseb, da je celotna slika medla in neživa, dasi so po-
samezne osebe, poudarjam še enkrat, izvrstno orisane in sto je
kakor žive pred nami. Mnogo bolj obžalovanja vredna in svarilna
bi stala pred nami Škrobarjeva osebnost, ako bi imel roman polo-
vico manj oseb. Pisateljey namen je mendaar mendaar bil, pokazati
nam o osebi kontrolorja Škrobarja slovenskega inteligenta, ka-
koršen ne smel biti in kot tak bi moral stati vedno v ospredju
pred čitateljem. Tako pa se ob neštivilnih straneh romana Škro-
barjevo osebnost popolnoma razbije in razprši v neštivilne ato-
me.

Druga napaka tega romana, ki ni namenjen samo umetnikom in ljudem očiščenih nazorov, je, da je pisan preveč naturalistično. Skrobarjeve ljubezenske spletke in setanki bodo zbuiali med ljudstvom pohujšanje in slabo uplivali na njegovo nravnost. Zato trezen človek ne bo mogel nikdar priporočati preprostemu narodu, da čita to knjigo. Pa tudi marsikateri inteligent bo kako besedo hote ali ne hote razumel napačno in basel svojo radevednost nad tistimi stranmi. Vkljub tej napaki, ali bolje rečeno, ravno radi te napake, se roman zelo pridno čital, zlasti bo segala mladina po njem, kar pa ji bo v pogubo. Seveda ne rečem s tem, da bi ne smel knjige čitati odrasel in izobražen človek, ali tisti, ki išče le lepote in umetnosti v romanu, ki v tistih mestih, kjer vidijo drugi pohujšanje vidi le pisateljev namen, po kakazati grdoboinostu dnst greha, in prisiliti čitatelja, da razumava in gleda take značaje s studom. Toda koliko je takih ljudi! Neki odlični slovenski pesnik mi je rekel: "Skoda, da je ta roman, ki ima toliko krasnih mest spisal Kraigher naturalist, mar bi ga spisal Kraigher idealist! Tako bi si tudi jaz želel."

Braslav Vitogoj.

TEKMA, drama v terh dejanjih spisal ANT. FUNTKO.

Slovenska Matica je izdala letos med drugimi knjigami tudi Funtkovo "Tekmo". Ta drama ima pa že kos zgodovine. Igrala se je že z uspehom v Ljubljani in v Celju, v Zagrebu pa celo kot najboljša slovenska drama. Glavni junak te drame je Andrej Lesovin, ravnatelj umetniške akademije. Veljal je dolgo za najboljšega in največjega umetnika. Radi prevelike častihlepnosti začne njegova vstvarjajoča moč pojemati, kmalu postane starokopitnež in pri naslednji umetniški razstavi ga prekosi nekdanji njegov učenec Vlado Danej, ki dobi prvo darilo. Radi tega začne Lesovin Daneja sovražiti in vrže se kot blazen zopet na delo, z upom, da zopet doseže prvenstvo. Vendar kmalu uvidi, da njegova moč pojema. Ta težka zavest, opojne pijače in morfij ga tirajo v blaznost, ki ga tudi uniči. Vse dejanje drame napravi še resnejše ljubezen med Stano in Danejem.

Ta drama (kakor pove že pisatelj v uvodu) pa nima tega namena, predstavljati boj med starimi in mladimi, temveč hoče pokazati, kako ubija umetnike brezmejna častihlepnost, da hodi dosti takih ljudi po svetu, ki ti ne odpuste nikoli, ako se rahlo

dotakneš njih slave. Tekna je drama častihlepnosti.

Mnenje Hrvatov, da je to naša najboljša drama, je bilo malo pretiravano. Osebe so percej dobro označene, samo Lesovin se mi zdi malo pretiravana osebnost. Zelo simpatični osebi sta Danej in pa tudi trezni Grušč. - Drama ni ravno najboljša, a med

boljše jo gotovo lahko štejemo. Jezik je lep in krepak, kakor smo ga sploh navajeni pri Funteku.

L . V .

MENCINGERJEVI SPISI S POSEBNIM OZIROM NA LETOŠNJO MATIČNO IZDAJO

Želja, da bi se izdala Mencingerjeva zbrana dela se je izpolnila. Izšla sta dosedaj dva zvezka njegovih najboljših spisov.

Povesti, ali, da se boljše izrazimo novele "Bore mladost", "Skušnjave in izkušnje" so psihološko označene in so razen "Hoje na Triglav" menda njegova najboljša spisa. Poglejmo si torej njih vsebino. - V prvi povesti nas spominja pisatelj na naše, ko je še cvetelo fužinarstvo. Dejanje se vrši v bližini Bohinjskega jezera. Mirko, sin graščaka, je izgubil v zgodnji mladosti svojo mater, tako da je niti ne pomni več. Dabbi ne imel spomina na njo, zato je poskrbel že oče, stem, da je uničil celo njeno sliko. Oče je spravil mater v zgodnji grob, kojo je trpinčil po smrti in ko mu vest ni dala miru, je uničil še sliko. Išoč torej materino sliko in notranje jasnosti, ne najde miru celo v ljubezni do blage Fužinarjeve hčerke Rozalije. Ko spozna ona njegov nemirni duh, njegovo neodločnost, posebno pa njegovo sebičnost, zasluti, da tiči v njem sled očetovega duha; zato odide rajši v Velesov samostan, ker sluti, da bi ta zakon nikoli ne mogel biti srečen. To in vest o bivšem razmerju njegovega očeta do matere, kar zve še le od vesljarja-oskrbnika, ko veslata na viharnem jezeru, ga tira v smrt v viharnih valovih Bohinjskega jezera. Značaja nežne, mirne in pobožne Rozalke, ter viharnega in neodločnega Mirka si stojita v nasprotju in zato je morala iti Rozalija v samostan. Častitljiva je prikazen starega graščaka fužinarja. Posebno se odlikuje opis Bohinjskega jezera ob jutranji in večerni zarji in nevihte na jezeru.

Na psihologiji temelji tudi druga povest "Skušnjave in izkušnje". - Abiturijent Vekoslav je idealen, nepokvarjen mladenič, vrhutega še pesniško navdahnjen. V dotiki z dozorelimi in ljubeznivimi ljudmi, posebno z zreli nazorji bratranca Dr. Martina permaga svojo sentimentalno ljubezen do lepe in bogate ne-

vesta Agate; v pogledu na lepo slovensko zemljo, mu priraste k srcu druga ljubica - domovina. Izbere si naposled, posebno na željo očeta, duhovniški stan in postane marljiv naroden delavec Agate pa poroči dr. Martin. Vmes so vpletene še druga dejanja, kakor ljubezen in ženitba učitelja Ambroža z gostilničarsko hčerko Urško in njene matere z Volbenkom,

... ki je še v najboljših letih. V ozadju pa s straši demonska prikazen berača Kilijana, ki je s svojo neukročeno strastjo uničil srečo svojim najljubšim. Osebnost Vekoslava je prav dobro karakterizirana in piča nekoliko tudi na osebo Mencingerjevo. Martin je veselega, dovtipnega značaja, a je mož zrelih nazorov. Agata je ljubeznivo in odkritosrčno slovensko dekle, kar se pokaže posebno v obnašanju proti Vekoslavu, katerega noče žaliti, ampak mu rajši vse odkrije. V trdosrčnem očetu Vekoslava nam hoče pokazati pisatelj tudi slabe strani kmeta, ki v svojem slepem veselju sili svojega sina le v duhovniški stan. Tretji spis letošnje izdaje je "Zlato in sič", ki je pa bolj potopisna crtica, kakor povest. Pisatelj pripoveduje tukaj svoje dogodjaje iz hoje na Triglavsko pogorje, kamor je bil povabljen na lov. Vse je vpleteno v ta spis; zdaj modruje pisatelj s čitateljem, sedaj nam zopet na šavljivi način, vendar popolnoma realistično slika lovca-čudaka Čuka, ki še veruje v čarovnice in hoče kopati zlato s pomočjo čarovniške knjige. Zelo romantična je oseba lepe planšarice Silvije, preganjane od sorodnikov, ki dobi slednjic svojega videmskega zlatarja za moža. Posebno živo nam riše pisatelj gorske kraje in divno planinsko življenje.

Kakor vidimo, imajo Mencingerjevi spisi največ značaja šaljivega domačega kramljanja in so za naše preste ljudstvo izborna čtivo, saj je pisal Mencinger za ljudstvo. On sicer ni umetni stilist, saj njemu dejanje ni glavna stvar, ampak le povod, lahko kaj pove. Tako je Mencingerju cel opis le nekak o. . . kvir, kamor položi svoje nazore o narodnem življenju. Zdaj nam riše kmetiško življenje ("Jerica"), zdaj nam pokaže napihnjeno puhlost nemškutarstva, obenem pa visoko vrednost in potrebo dobre slovenske inteligence ("Vetrogončič").

Mencingerjevi spisi sicer nekoliko trpijo na tem, da je v en spis toliko motivov vpletenih, vendar ni za njega to nič slabelega, saj je to nekako značilno za pisatelja in v čitatelju vzbudi zanimanje, ker toliko vplete v svoje povesti. Mencingerjevi spisi so lepe literarne vrednosti in ponekod najdemo naravnost klasična mesta v pripovedovanju, kakor n. pr. epizoda v Hoji na Triglav", ko pride oča Rok v svojem originalnem bohinjškem kostumu z dijaki v Ljubljano k opisovanju v prvi gimnazijski razred.

Radi svojega "samosvojega sloga" in klasičnega jezika
zavzema Mencinger v slovenskem slovstvu lepo mesto in se spodobi,
da ga vsak razumnik dobro pozna.

L. V.

Svobodin Semenov:

M L A D A P O L J A N A .

Iz mlade poljane
puhti, puhti
in sveže opojno
duhti, duhti.

Poljana puhteča
kipi moči
in vabi in lkliče
puhti, puhti.

Ah zdaj, ko pomladi
je zlati čas
sejati je treba,
saj zdaj je čas.

A glej, od nikoder
sejalcev ni
in mlada poljana
drhti, drhti.

Svobodin Semenov:

N A R O D N A .

Bliska se kosa
tamkaj med žitom
pesem odneva
glasna čez plan.

Tamkaj v poljani
žanje moj fantič,
padajo klasje
zlati pred njim.

Ah da že skoro
mesec zasveti,
pride prek polja
fantič mi v vas.

Svobodin Semenov:

M E D P O L J A N A M I .

Med poljanami
in cveticami
stopam spečimi,
mlada lica mi
sape božajo.

Murni svirajo
tam v poljani mi,
nad poljanami,
razoranimi
plove pesem v noč.

Da grem k ljubici
prek poljane v vas,
pa nikdo ne ve,
ko polje in jaz.

Zvezde nad menoj,
ki mi svetijo
k njej na pot.

Svobodin Semenov:

K J E S O D N E V I ?

Kje so dnevi, davni težki,
ko iskal sem gladkih cest
gazil blato, v noči temni
in brez zvezd?

Šli so, šli so in nikdár več
k meni se ne vrnejo
svetle zvezde se nikdar ne
vtrnejo.

Svobodin Semenov:

M O J A P E S E M .

Prek poljane
razorane
šla je pesem moja
hropeneča
koprneča
k tebi, v noč.

Skozi gaje
pesem šla je
tja do okenc tvojih
v tihi noči
da v vráči
ti pove ljubezni . .

Svobodin Semenov:

I Z G N A N C I .

Burja drvi perek morjá iz daljav,
biča valove preseče, tuleče;
šviga njen meč ves blesteč in krvav.

Burja vrši preko morskih planjav,
v njej trepetajo izgnanci slabotni,
lic izsesanih in sklonjenih glav.

V skaloe zaganja morjé se, šumi,
nosi glasove obupne iz dalje,
majka izgnancev trpi in ječi.

V vale strmijo, njih prsi jim greh
težek teži, da pod njim se šibijo,
prosijo majke s solzami v očeh.

" Majke unira nam, tjakaj do nje
v mehken naročju morjé nas ponesil! "
Pljuske. Valovi ko preje šuné.